

poprej natanko določili, kaj naj se pod njim razume, zdi se mi jako nevarno početje, ki nam ne bo naše naloge pojasnilo. Vprašati moramo toraj: „kaj je državni jezik?“ Gosp. poslanec solnograških kmečkih občin je včeraj to vprašanje tako razložil, da je vse otroški osupnil. Rekel je: „Država je oseba, imeti mora toraj jezik; državni jezik je toraj jezik države.“

Gospoda moja, v šali bi se to ne razlagalo tako, pač pa med narodom samim in taka definicija je jako smešna. (Vesелost in pohvala na desni.) To oživenje in poosebljenje države in napor, državo izluščiti iz svoje vsebine, odstraniti jo od ljudstva in narodov, kateri ravno državo delajo (pohvala na desni), ter ji pripisovati življenje, katero ne pozna življenja ljudstva in narodov, to je nekaj, kar resnico in pravico po obrazu bije (dobro! na desni) in kar mora naposled neverjetne posledice poroditi. (Dobro! na desni.)

Država je organizem, pa ne oseba; ne oseba v tem smislu, kakor so žive osebe. (Dobro! na desni.) Gosp. poslanec je rekel, da je on pravosodna oseba. Gospoda moja, jaz mislim, da je vprašanje po pravosodnih osobah na pravem in državnem polju jako nasprotno postalo, toda pustimo to, ako se govori o moralčnih osobah, se vendar ne morejo lastnosti živčih osob na te prenesti v gmotnem oziru. (Dobro! dobro! na desni.) Edino v vpodobljenem oziru se dajo prenesti; ravno tako, kakor se govori o govorjenji pravice, o govorjenji strasti, o govorjenji resnice, ali o govorjenji pameti — in naj bi Bog dal, da bi bilo to poslednje državni jezik (pohvala in živahnost na desni) — tako se lahko o državnih jezikih v podobah govori, kar se je gospodu poslancu tudi posrečilo, da je pri svojem izpeljevanji v tem smislu na-nj mislil. Rekel je, ta jezik mora biti najsilnejši, najglasnejši in najveljavnejši. Gospoda moja, teh jezikovnih lastnosti slovnica ne pozna; ali kateri jezik je glasnejši in veljavnejši memo družega, ni od njega zavisno, temveč od pomena besede, katera se je ravno izgovorila (dobro! na desni), od pomena, ki je ravno merodajen in taki dokazi dovedli nas bodo do zmešnjave v pojmi, ako bomo skušali pojem državnega jezika z njimi dokazati (dobro! na desni). Še na nekaj moram opomniti gospoda govornika, da je namreč svojo lastno definicijo spravil ad absurdum (osmešil) omenjajoč deželni jezik. Ako je državni jezik jezik države, so deželni jeziki jeziki dežel. Pri nas imamo pa dežele, ki so mnogojezične. Ali naj ima toraj ta prečudna oseba več maternih jezikov? (Živahna radost na desni.) To bi bila bedarija in s takimi definicijami se tako velika vprašanja ne morejo zadosti ugodno rešiti.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 24. marca. (*Državni zbor in drugo.*) Ker na Dolenjeavstrijskem sv. Jožefa ne praznujejo, je tudi državni zbor pretekli teden dan za dnevom zboroval in obravnaval izključno državni proračun; v petek in soboto zboroval je tudi še v večernih sejah in tako se je v soboto večer pričela obravnava proračuna X. oddelka t. j. proračuna za ministerstvo trgovine, katerega obravnava se danes nadaljuje. — Kolikor čujem, je vpisana še dolga vrsta govornikov k proračunu, govorilo pa jih bode razun ministrov in razun poročevalcev gotovo še nad 20, in ker govorniki nimajo navade biti kratki, se sedaj (poli 12.) precej zanesljivo lahko trdi, da tudi danes v večerni seji ne bode mogoče proračuna dokončati.

Kakor zmiraj, bila je tudi letos razprava pri proračunu redno vpleta, zelo živahna. Deloma se je to uže

tudi razpravljalo pri ministerstvu notranjih zadev (glej govor Vitezičev i. dr.). — Sploh se je letos več kakor o vseh drugih šolah govorilo o slovenskih šolah in to posebno gledé onih na južnem Štajarskem, zaradi katerih sta šla v boj poslanca dr. Vošnjak in Raič na eni strani, Hakelberg in Foregger, deloma tudi Schmiderer, na drugi strani. — Veliko manj se je govorilo o Čehih, nekoliko še tudi o Rusinih in Lahih v južnih Tirolah.

Pa tudi boj za slovensko šolo ni bil več tako krvav, kakor prejšnja leta. O govorjenji Hakelberga bilo bi napak preresno govoriti, Foregger pa je govoril prav očitvidno pohlevneje, rekel bi, obupno — dobro čuteč, da se z vspehom ne more dolgo trditi basni o nemštvu na južnem Štajarskem. V njegovem govoru sledilo se je tudi, da je bral Šumanovo slovnico, in da se je vsaj toliko brigal za slovenščino, kolikor je bilo potrebno za — njegov govor. Se ve da ga tudi javno pripoznanje, da o slovenščini toliko vé kot nič, ni zadržavalo enak slepemu pri barvah soditi o slovenščini. — Dr. Vošnjak vtmeľjeval in priporočal je mirno in rečno spomenico slovenskega društva na Štajarskem; govor njegov odobravali so celó nemški Korošci, menda srečni zato, ker ni tudi omenjal koroških Slovencev. — Mladi Miha Herman — Božidar Raič bil je zbornici nova prikazen. Orjaška njegova postava bila je v zbornici občudovana uže prej, pri govoru pa se je občudoval tudi njegov izredno močan glas. Po učenih staroslovenskih citatih popraševali so tudi nasprotniki, je li govornik profesor učenjak, in vodja stenografov dodal mu je prav iz lastnega nagiba naslov doktorski. Govor bil je pa tudi zelo zanimiv, po vsem réčen in miren in stekal se je konečno v predlog, s katerim se ministerstvo priganja slovenščino vpeljati na učiteljski pripravnici v Mariboru.

Pri naučnem ministerstvu bila je tudi za nas Slovence razprava o obrtnijskih šolah prav posebno zanimiva. — Znano je prizadevanje vlade na polji obrtnijskega podučevanja, akoravno še zelo omejeno, vendar kazalo mnogo prav lepega vspeha in poleg tega dobro voljo, tudi tam še posebno ubogemu prebivalstvu s podučevanjem v različnih strokah obrtnijskega izdelovanja izdatno pomagati, kjer se dozda še ni nič ali zelo malo zgodilo v take namene.

Pri razpravi tega predmeta govoril je česki profesor Tilšer, ki si je prizadeval dokazati, da osnova obrtnijskega podučevanja ni prava, poleg tega pa je vodstvu očital, da je dozda preveč zanemarjalo slovanske kraje v državi memo nemških. Drug govornik dr. Mikiška (Moravec), ki je strokovnjak gledé obrtnijskega poduka, je predgovorniku v marsičem nasprotoval in brez ovinkov priznal korist sedanje centralistične osnove, katera pa centralizira poglavitno le učne pripomočke in glavno vodstvo s srednjim splošnim podučevanjem, ki se pa sicer zna brez zaprek okleniti razmer in posebnosti vsakega kraja in naroda.

Za tem govornikom izročil je poslanec dr. Poklukar predsedniku predlog, s katerim se c. kr. vlada pozivlja, gledé na obstoječe pogoje za uspešen razvoj obrtnij z lesom in z železnino, kar prej osnovati v Ljubljani šolo za različne lesne obrtnije v enem gorenjskih krajev pa, ki se uže zdaj pečajo z izdelovanjem železa šolo za izdelovanje puškinih cevi po izgledu boroveljske obrtnijske šole, prvo pa po izgledu chrudimske šole za lesno obrtnijo.

Nasvetovalec sicer ni imel prilike tudi utemeljevati ta predlog, ker je bilo preveč govornikov prej vpisanih, sicer pa se opirajo oni predlogi na sklepe kljuba narodnih deželnih poslancev kranjskih. Tudi se strinja s tem predlogom sklep ljubljanskega mestnega zbora in ker ni dvomiti, da bo tudi deželni odbor v tej zadevi storil nemudoma potrebne korake, in ker je uže vlada obljue-

bila svojo podporo, toraj pričakujemo po pravici izdatno podporo naše obrtnije po tej poti.

V današnji dnevni seji končana je bila razprava o ministerstvu za trgovino in govorila sta dva govornika k ministerstvu za poljedelstvo Tausche in Ruf, potem je bila sklenjena razprava, govorila pa bodeta v večerni seji še dva govornika. Ministerstvu za poljedelstvo očitalo se je, da zahteva premalo pomočkov za povzdigo kmetijstva.

Pretekla dva dneva bila sta hladna in deževna, včeraj je bilo solnčno, danes pa se vreme spreminja vsak četrť ure.

V Peštu prišli so te dni na sled nekaterim osebam, ki so prodale ali zastavile vrednostne papirje, oropane pri Eisertu na Dunaji.

Prem 13. marca. (*Različno. Javna zahvala. Občinska volitev.* — Konec). Od časa do časa opazovali so se v tej zariji mali in milobni ravno da zaznavani ozračni valčki, kateri bili so sosebno dobro vidni dné 15. prosenca t. l. kmalo po solnčnem zatonu.

Brbljavo ženstvo imelo je ob takih prikaznih polna usta vsakovrstnega — brezpotrebne — govoričenja, vsled katerega bi se bila morala uže cela zemlja z vsemi na njej bivajočimi stvarmi vred v prah in pepel spremeniti.

Tako lepe, suhe, vgodne in sploh tople zime kot je letošnja, se tukaj tudi najstarejši ljudje več ne spominjajo. Barometer kazal je ob tem času tukaj najvišji stan 748 mm., a najnižjega pa 720 mm. Mraza imeli smo tukaj ob letošnji zimi največ 7 stopinj R., in sicer dne 8. decembra lanskega leta zjutraj ravno pred solnčnim izhodom.

Zdravstveni stan, razun pogostih navadnih otroških bolezni bil je in je po teh krajih jako mil, povoljen in vgoden.

Tudi zadnji mali komet na večerno-južnem obnebj, kateri je svojo pot vedno bolj proti jugu tiral, smo tukaj ob jasnih večerih opazovali. Iz začetka prehajal je pot večernice v ozkem kotu na vzgor, potem delal je enaki kot s to navzdol, in slednjič odmaknil bil se je od te uže precej daleč proti jugu, ter na zadnje iz našega obzorja popolno zginil.

Lansko leto dné 4. maja posajeni količki pletarskih vrb, kakoršnih se na enem samem prostoru okolo 2000 kosov nahaja, so se prav dobro obnesli. Dné 2. prosenca porezale bile so se jim šibice (lansko letni poganjki); narezalo se je vseh šibic 2170 kosov, katere so čiste tehtale 14 kilogramov. Na dolgosti prirastle so te šibice od 4 do 11 decimetrov.

Dné 19. prosenca t. l. strla bila je v Bistrici pila (mehanična žaga) 18 letno deklico, katera je ob spodnjem delu mehanike menda odpadni les za drva naberala, tako nesrečno, da je bila na mestu mrtva obležala. Sosebno glava bila jej je hudo in strahovito razmesarjena. Previdnosti ni nikjer preveč in zadosta! —

Tukajšnje domače novice — naj ostanejo pa tudi le doma! —

Poleg ogromnega števila za šolo vgodne in šolo obiskujoče mladine nimamo še vsaj ljudske dvorazrednice. Nezaslišana revščina in pomanjkanje je temu edini zadržek.

Po letošnjem novem letu ima tukajšnja šola in šolska občina v svoji kroniki sledeče tri milo - blage dobrotnike zapisane:

- G. Anton Žnidaršič, posestnik, trgovec in poštni opravnik naročil bil je za šolo skoz celo t. l. izvrstni list „Vrtec“, katerega mladina vsakokrat hrepeneče in težavno pričakuje.
- G. Josip Potepan, posestnik in odlični občinski predstojnik jablanske občine podaril je brez-

plačno cepičev več žlahtnih sadnih sort (kateri so pa sedaj uže na svojem mestu) ter kutnovih odrezkov za par sto potaknjencev v podlage hruševim pritlikavcem in špalirjem.

- Slavna c. kr. kmetijska družba kranjska podarila je iz svojega vrta brezplačno (izvzemši gotove stroške) 690 kosov prav krepkih cepičev 18terih žlahtnih sadnih vrst.

Vsem tem trem milim dobrotnikom zakličem tukaj javno: Bog Vam Vaša blaga dejanja tisočkrat v vsi obilnosti povrni!

Pri volitvi občinskega starešinstva v občini na Janeževem brdu bili so dné 21. svečana t. l. a) Franjo Tomažič, hiš. šte. 13., kot občinski predstojnik, b) Josip Čandek, hiš. šte. 11. in Josip Fabijančič, hiš. št. 14. pa kot občinska svetovalca — izvoljeni. Vsi trije so vrli in napredni poštenjaki. Slava! M. R.

Iz Ljubljane. (*Obrtnijski poduk.*) Z veliko zadovoljnostjo pozdravila bo gotovo vsa dežela sklep ljubljanskega mestnega zbora, da naj se storé potrebni koraki, osnovati z državno podporo v Ljubljani šola za lesno obrtnijo po predlogih mestnih odbornikov J. Murnika in F. Šukljeja. — S tem sklepom strinja se po vsem predlog državnega poslanca dr. Poklukarja v državnem zboru, da naj se kar prej osnuje šola za lesne obrtnije v Ljubljani po izgledu obrtne šole v Chrudimu. Kakor smo izvedeli iz zanesljivega vira, strinja se s tem predlogom po vsem tudi merodajen strokovnjak, dvorni svetovalec Exner, kateri je zadovoljno obljubil podpirati osnovo te naši deželi potrebne in pomenljive šole. Ne dvomimo, da bode za blagor dežele skrbna c. k. deželna vlada in v kolikor treba, tudi deželni odbor kranjski, vse storila, da se omenjena šola kar prej osnuje.

— (*Prečastiti gosp. kanonik Fr. Kramar*), kateri zaradi bolehnosti uže dalje časa ni zapustil sobe, zbolel je pretekli teden nevarno. Hvala Bogu, da se po novejih poročilih zdravje velezasluženega rodoljuba boljša.

— (*Gospod Janez Košmelj*), duhovni pomočnik na Dobrovi, imenovan je za župnika v Begunjah pri Radoljici. Čestitamo g. župniku pa tudi faranom!

— (*† Župnik Jurij Krašovec v Šmartnem pri Kranji*) umrl je po daljnem bolehanju dne 22. t. m. ob 4. uri zjutraj. Sijajen pogreb bil je včeraj dopoldne. Naj v miru počiva!

— (*Porotne sodbe v Ljubljani*) so končane za prvi del leta. Poleg prevelikega števila hudodelstev uboja obravnavalo se je zadnje dni tudi zoper tatu z navade Antona Grmeka, ki je kradel uže pri vojaki, potem pri tovariši delavci na Reki, v soseščini svojega rojstnega kraja Repnje, pa je kradel, kar mu je prišlo pod roke, usnje, obleko, klobase, enkrat poskusil je to celo s prešičem. — Obsojen je bil na dve leti ječe! Ne moremo verjeti, da bi ne kradel zopet, kedar se vrne.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Preteklo soboto bilo je pri cesarju veliko kosilo, na katero so bili poleg družih odličnih gostov vabljeni tudi zastopniki nemškega cesarstva. Cesar napil je pri kosilu spominjaje se 88. rojstnega dne nemškega cesarja Viljema na njegovo zdravje: „da bi ga Bog ohranil še mnogo let.“ — V državnem zboru nadaljevala se je pretekli pondeljek obravnava o proračunu za ministerstvo poljedelstva. Prvi govornik Tausche, kmetijski popotni učitelj na nemškem Češkem, govoril je o počasnosti postavodajstva za kmetijstvo, dalje o vsakovrstnih podporah za kmetijstvo, in